

Betűhalom

Az alábbi betűhalmazban magyarországi nemzetiségi, illetve nemzetiségi származású magyar művészek (színészek, operaénekesek, táncművészek) vezetékneveit rejtettük el. Elölről, hátulról, alulról, felülről és az átlós irányokból mindkét felé olvasva a felsoroltak mindegyike megtalálható. Ha az összeset megleled és kihúzod, a felhasználatlan betűk sorban összeolvasva egy magyar közmondást tesznek olvashatóvá. (A művészek nevei mögött származásukat is feltüntetjük.)

D	E	A	C	N	K	I	Á	R	M	E	L	I	S	S
T	A	V	A	A	N	K	P	A	S	O	V	Á	I	U
S	M	O	L	J	A	N	O	V	I	Ć	R	A	I	M
N	Z	T	R	O	Z	A	L	I	N	O	V	R	M	O
K	O	Z	A	R	M	R	R	I	S	A	T	N	O	V
C	C	S	S	T	Á	F	R	Á	S	I	V	U	L	A
O	Á	O	H	O	L	Á	C	Ó	M	Y	C	I	D	E
K	M	K	T	F	Y	Z	S	I	D	T	E	A	O	N
N	Y	I	O	N	A	N	D	R	E	J	C	O	V	Á
E	H	S	H	S	A	A	Á	P	K	U	Ó	O	Á	H
S	T	Z	T	I	P	G	R	M	M	O	M	N	N	A
C	A	D	T	A	A	O	Y	G	R	J	Č	A	Á	N
S	L	A	P	O	J	E	P	O	U	O	R	I	E	S
I	I	H	G	A	L	I	S	D	G	E	K	M	Š	E
F	P	E	B	Z	S	U	R	T	M	Ő	E	Z	I	L
K	K	O	L	T	I	A	J	U	R	S	I	N	K	Ó

AGÁRDY (Gábor, 1922-2006) örmény	KOLTI (Helga) szlovák	PITZ (Melinda) német
ANDREJCOVÁ (Katka) szlovák	KORMÁNYOS (Olekszandra) ukrán	PILATH (Tom) német
BAJOR (Gizi, 1983-1951) német	LOTZ (Kata) német	POP (Benimain) román
COZMA (Gheorghe) román	MÁLY (Gerő, 1884-1952) örmény	ROZALINOV (Ivan) bolgár
DEAC (Anita) román	MELIS (György, 1923-2009) szlovák	RUJA (Alexandra) szerb
DUJMOV (Dragomir) szerb	MERÁN (Bálint) német	RUSZ (Milán) szerb
FISCSENKO (Mihajlo) ukrán	MOLDOVÁN (Stefánia, 1929-2012) örmény	SÁROSÁ CZ (Mira) horvát
FRANK (Ildikó) német	NAGY (Iveta) szlovák	SILAGHI (Eduard) román
GMUCA (Pavol) szlovák	NEMES (László és István) szlovén	SINKÓ (László, 1940-2015) horvát
HADZSIKOSZTOVA (Gabriela) bolgár	NYÁRI (Oszkár) roma	SMOLJANOVIĆ (Goran) horvát
HANSEL (Andrei) német	OROS (Cristian) román	SOKÁC (Katalin) szerb
HOTH (Hans-Christian) német	PAPADIMITRIU (Athina) görög	SON (Ioana) román
IVAN (Florica) román	PASOV (Nikola) bolgár	SÓS (Brigitta) szlovén
JÓNÁS (Judit) roma	PETCU (Adelina) román	SUMOVA (Anna) bolgár
KOČIŠ (Nela) horvát		TROJAN (Tünde) örmény

Számkitöltő

Sina Simon görög (macedo-román) származású bécsi bankár volt. (Édesapja, Sina György a budapesti Lánchíd felépítése legfőbb pénzügyi támogatója volt.) Ő maga a Magyar Tudományos Akadémia legnagyobb összeggel jegyzett alapítója, a pesti Vakok Intézete alapító-támogatója, a lipótvárosi (ma Szent István) bazilika, a magyar Nemzeti Színház, a Nemzeti Zenede és a magyar tűzoltás és kiseddóvás bőkezű támogatójaként írta be a nevét a reformkor történetébe. Másik hazájában is számos közcél megvalósításában vett részt. Az athéni csillagvizsgáló műszereinek beszerzését és szakembergárdája fizetését és a görög tudományos akadémia létrehozásához szükséges összeget is ő állta.

A rejtvény négyzethálója Sina Simon egy nagyon fontos gondolatát őrzi. A betűk helyét számokkal jeleztük. Ugyanazon betű helyén mindig ugyanaz a szám található. A következő meghatározásokra adott helyes válasz betűit helyettesítő számok is rendre megegyeznek a hálózatban szereplőkkel, így azokkal kitöltve a négyzeteket a feladvány szövege is olvashatóvá válik.

4	1	9	17	7	2	3	8	10	18	8	5	—
6	14	5	4	4	2	22	21	11	23	10	9	12
7	5	15	7	1	7	6	7	1	20	4	—	
5	14	3	4	1	4	1	9	17	1	7	19	7
10	9	6	3	7	1	16	7	11	10	13	2	.

- 1.) E Jókai-regény főszereplője a Sina Simon nagyapjáról, id. Sina Györgyről mintázott Tímár Mihály.
4, 21, / 4, 16, 4, 1, 15 / 7, 20, 3, 7, 16
- 2.) Gécsek Tibor atléta, Európa Bajnok és Európa Kupa győztes kalapácsvető ebből a hazai nemzetiségből származik. **6, 21, 10, 8, 19, 9, 1**
- 3.) Magyarország és egyben Európa első roma középiskolája, a Gandhi Gimnázium alapító-igazgatója volt.
3, 8, 5, 18, 14, 1 / 11, 14, 1, 8, 6
- 4.) Főként a kelet-európai zsidó kultúra népzenei együtteseire jellemző zenei stílust jelölő (egy régi héber, hangszeres zenészt jelentő szóból eredő) kifejezés. **2, 22, 7, 21, 20, 7, 16**
- 5.) Bobula János, szlovák nemzetiségű budapesti építész és építési vállalkozó négy bérházat és két bérpalotát is tervezett és épített ide A világörökséggé nyilvánított út neve. **4, 1, 18, 16, 14, 6, 6, 15**
- 6.) A német származású Schönbach Rozália e néven vált a magyar színművészet legendás alakjává, az első magyar opera-énekesnővé, a vándorszínészet korának legnépszerűbb színésznőjévé.
18, 9, 16, 15, 1, 9 / 6, 21, 9, 17, 17, 4, 12, 4, 2, 13, / 16, 23, 21, 4
- 7.) Az Első Magyarországi Ukrán Színház 2003 márciusában alakult meg Budapesten Kormányos-Bahljak Olekszandra színművész-rendező vezetésével. Egyik sikerdarabuk volt.
4, 6, 6, 21, 8, 1, 15, 8, 2 / 19, 13, 5, 15, 14, 21, 21, 4, 12, 8, 2
- 8.) Radevszki Teodor bolgár születésű magyar operatőr, filmrendező, író 1999-ben megjelent elbeszéléskötetének címe. **6, 21, 13, 5, 7, 12, 22, 4, 2, 23, 2**
- 9.) Kakowska Paula lengyel származású asszony osztrák születésű férje, a magyar szabadságharc egyik aradi vértanúja. **17, 22, 10, 12, 7, 1, 3, 7, 16, 5 / 12, 14, 3, 8, 16, 1, 8, 2**
- 10.) A szlovák eredetű Šmírkás – a német nyelvterületen Liptauerként ismert – fűszerezett túrókrém magyar neve. **2, 22, 16, 22, 21, 22, 12, 12**
- 11.) A Tolna megyei Grábóc (1580-tól több évszázadon át a „magyarországi szerb kultúra Athénje”) kolostora a magyarországi szerb ortodox papképzés központja volt. A kolostor melletti szerb templomot két arkangyalnak szentelték. Egyikük neve. **6, 21, 7, 1, 12 / 5, 14, 3, 8, 16 (5, 14, 3, 16, 13, 7, 10)**
- 12.) A mi lengyelünk, a Fekete vér, A két Trenk és a Gróf Benyovszky Móric című regények szerzője.
11, 23, 2, 4, 13 / 20, 23, 16

Népcseré

Számos település őriz megnevezésében egy-egy népnevet. A legtöbb esetben szándékosan, néha véletlenül. Mi most alaposan összekevertük ezeket a jelenlegi és hajdan élt népeket. A feladat megtalálni az első és második oszlopban összetartozó azon település-párokat, amelyekben a népneveket kölcsönösen visszacserélve újra két valóságos földrajzi helynév keletkezik. (Pl. Tótkisér, Jászkomlós = Jászkisér, Tótkomlós.)

Amennyiben sikeres lesz a művelet a falvak, községek és városok nevei előtt az első oszlopban szereplő számok sorrendjében a második oszlopban neveik után szereplő betűk – a kétszáz éve született – Arany János három közismert versének címét teszik olvashatóvá.

Az összecserélt népnevek:

alán, avar, bajor, besenyő, cigány, cseh, cserkesz, dák, dán, észt, görög, horvát, hun, jász, kabar, kun, kozár, lengyel, magyar, móc, német, oláh, olasz, orosz, oszk, örmény, polyák, porosz, rác, román, szárd, szász, székely, talián, tatár, tót, török, úz, vend, zsidó. (Néhány népnév többször is szerepel.)

1. Oláhliszka
2. Kishunfélegyháza
3. Cserkeszszidány
4. Tahirácfalu
5. Egyházasporosz
6. Tótszabar
7. Drégelypavark
8. Jászlacsehy
9. Zsidólán
10. Dákszentmiklós
11. Magyartóti
12. Kerkunabás
13. Vjásztó
14. Polyákszombatfa
15. Szászalmas
16. Bodrogroszi
17. Rijász
18. Szirmacigány
19. Mikekaúzsónfa
20. Tornyosörményi
21. Szárdó
22. Szamostörökfalva
23. Vácrávend
24. Magyarszó
25. Taliánd
26. Töröktelek
27. Bajorhertelend

- Beregrác – L
- Besenyőbokor – V
- Csákánydolaszló – D
- Dána – O
- Dunalánysány – S
- Észtladány – T
- Gagyótóti – R
- Hajdúbösznemet – R
- Horváthegy – K
- Horvátóló – N
- Káptalanszékelyi – A
- Kiskabarmajsa – Y
- Kozárló – S
- Lrácok – Ö
- Magyarbokor – O
- Mócberény – I
- Mosonlengyelóvár – N
- Olaszszentgyörgy – Á
- Oroszhalom – Z
- Pusztagörögöd – É
- Romándörögöd – B
- Sümegdáni – S
- Szászkoppány – É
- Szekoszk – Ö
- Tatárbálint – S
- Tótkeve – E
- Vajdakunyad – G

Anagrammák

Az anagrammák olyan kifejezések, szósorok, melyeket más szó vagy szavak betűinek felcserélésével kapunk. Az alábbiakban hat név betűit kevertük át anagrammákká. Hat olyan férfi vezető és keresztnévét (a nálunk használt magyaros formában) idézzük fel, akiknek kiemelkedő szerepük volt egy-egy iparág, szakma magyarországi meghonosításában, felvirágoztatásában. Minden anagramma alatt segítségként megadjuk az illetők származását és azt a bizonyos iparágat/szakmát, amelyhez fűzték egykor magukat.

- a) **FRISS RÜGY MEHET**
(német) cukorka- és csokoládéipar
- b) **MAGÁNRA BHÁZ**
(svájci) vasipar, nehézipar
- c) **ALHAT RENDRE**
(osztrák) söripar
- d) **URAM IDELEBEG**
(svájci) cukrászat
- e) **ELVONT VÁROSI**
(spanyol) selyemipar
- f) **EZEK NEM KORCS NYÁJ**
(oroszl) világítás- és elektrotechnika

Játéksarok: Néhány jeles reményadó

Az emberiség fölöttébb mostohán bánik a nagy felfedezők-feltalálók emlékével. A történelemkönyvek fejezetei a világ bármely részén a határok ide-odatologatóinak, a császárok-királyok-fejedelmek, hadvezérek, csatahősök neveivel vannak tele. Arról viszont, hogy melyik tudós aratott diadalt például az egykor hadjáratoknál nagyobb pusztítást hozó bubópestis, kolera, fekete himlő, lepra és társaik felett, aligha szólnak egy szót is. Ha pedig ezek a valóban halhatatlanságot ígérő érdemek kiostálódtak az általános műveltségéből, hogyan is várhatnánk el, hogy a gyermekek nemzedékeinek új örömeiket szerző feltalálóké megmaradjon? A játékszerek birodalmában tett villámlátogatásunkkal ezen kívánunk némi változást elérni.

Mi, Magyarországon Rubik Ernő, a világhírűvé lett játékszer, a *bűvös kocka* kiagyalojának nevét bizonyára ismerjük, és hogy külföldön is így legyen, arról a nemzetközi márkavédelem alapján „Rubik's Cube” néven történő árusítás gondoskodik. A különleges térbeli kirakó szabadalmát 1974-ben fogadták el, s a nevezetes játék a 80-as évektől hódította meg mind az öt földrészt.

Manapság szinte nincs kisgyerekszoba, ahol ne lennének változatos arcú *játékbabák*, mackók és különféle plüssállatok, pedig ez egyáltalán nem volt mindig így. Babákat, hűzésre tátogó krokodilokat, kőből faragott kis sünt, s más efféléket már ókori egyiptomi sírokban is találtak. A középkorban és az újkor kezdeti századainak Európájában a gazdag családoknál porcelánfejű, estélyi ruhás, a szegényeknél kukoricacsutka- és csuhébabák „teljesítették szolgálatot”. Az, hogy egy baba hétköznapi öltözetet és érzelmet kifejező arcot is viselhet, Käthe Kruse német és Elena (Helenchen) König Scavini Németországban

is élt olasz asszony (becézve Lenci) nevéhez fűződik. Előbbi hétgyermekes családjánaként, 1907-ben unta meg a boltok kínálatát, utóbbi pedig két gyermekének halála után menekült a játékkészítésbe. A Kruse-babák 1907-től, a híres Lenci-babák az 1921-es párizsi világkiállítástól váltak más országokban is igen keresetté.

A *játékmackó* egy német formatervező, bizonyos Richard *Steiff* találmánya. Az 1903-ban piacra dobott termékben először egy amerikai kereskedő talált fantáziát, és mindjárt több ezret is rendelt belőle. Forgalomba hozatalát ugyanis reklámjában összekapcsolta az Egyesült Államok elnöke egyik híres vadászatával. Theodor (Teddy) *Roosevelt* a puskája elé hajtott anyamedvét, medvebocsát meglátva, menekülni hagyta. Az élelmes amerikai Teddy mackója, majd Teddy-mackó néven árusította az újszerű portékát, amiből nem győzött eleget rendelni. A siker láttán egyre újabb fajtársak, majd finomtextilből készült másféle kitömött állatok is bebocsátást nyertek az otthonokba. A *Barbie babákat*, amelyek manöken-szerű felnőtt nőt és női ruhatárát varázsoltak a gyerekszobákba, az amerikai Ruth *Handler*nek köszönhetjük. Barbie 1959-ben történt megjelenése óta több mint egymilliárd példány lett belőle vásárlóra. Volt azonban egy különleges játékgépjármű is, amelyik ármenetet jelentett a plüssállatok és a babák között, egyszerre tartozott mindkettő családjába, s divatja idején háttérbe szorította valamennyi rokonát. A *Moncsicsi* egy különleges, majomfejű baba volt, amely *Kóicsi* Szekigucsi japán tervező szabadalma alapján testesült meg 1974-ben.

Sok család féltve őrzött kincse a *kaleidoszkóp*, ez a leginkább távcsőre emlékeztető szerkezet, amely beépített tükrök segítségével megsokszorozza a belsejében elhelyezett színes csillogó gyöngyök, üveg- vagy műanyagcserepek képét. Elforgatása után mindig újabb alakzatok állnak benne össze káprázatos látvánnyá. Manapság a kínai tömeggyártásnak köszönhetően újra megjelent a gyermekeknek szánt portékák között. A már az ókori görögök által is használt csodacső (akárcsak az antik gőzgép) teljesen feledésbe ment, újra fel kellett találni. Ezt 1816-ban David *Brewster* skót fizikus tette meg, aki az őt folytonosan újdonságként mintaként nyaggató, szőnyegszövő édesanyjának kívánt ily módon segítséget adni. (Könnyű volt Brewsternek! – mondhatnánk, hiszen egyébként a kristályok fénytörésének vizsgálata volt a szakterülete.)

A bármiféle testmozgásra serkentő játékokra mindig is könnyebben nyíltak meg a szülői pénztárcák, így érdemes volt a fejlesztőknek itt is újdonságokkal előállni. Valóságos sportszer lett Jean *Garcin* francia jégsikló alkalmi találmányából, amit *földikorcsolya* néven 1913-ban szabadalmaztatott. Kerekeket szerelt egy cipőtalpra felszíjazható falécre, ami lehetővé tette, hogy nyáron se keljen abbahagynia kedvenc téli elfoglaltságát. Csak midőn látta, hogy számos jégbarátja követi, akkor döntött a levédetéséről. Mickey *Muñoz* mexikói gyökerű amerikai hullámlovast hasonló szándékok vezették, amikor a téli kényszerpihenőt is szerette volna gyakorlással tölteni. Több fiatal használt már akkoriban szörfdeszkára erősített kerekeket, de ezek a szerkezetek bumfordiak voltak, s alkalmatlanok a gyors földi manőverezésre. Ezt észlelve 1962-től saját vállalkozást hozott létre a rövid, gyors és testmozdulatokkal jól kormányozható *gördeszka* gyártására.

A karikázás, mint gyerekjáték szinte egyidős a kerék feltalálásával. A derékon pörgethető csili-vili *hulahopp karikákat* az amerikai Arthur *Melin* tervezte és terjesztette el. 1958-tól több mint egy évtizeden át hulahoppozott az egész világ. A hula egy hawaii tánc. Ennek heves csípőmozgása adta az ötletet az alkotónak. Az örülettel határos divat hullámjai ugyan elültek, de ma sincs óvoda, iskola, üdülő, sport-, fogyasztó- és gyermekközpont, ahol ne lenne ott néhány mozgásra csábító karika is az ugrókötelek szomszédságában.

Nemcsak a spirálrugót, de a gyerekeket is hosszas lépcsőzésre készítette Richard *James* amerikai gépészmérnök találmánya, a *Slinky*, azaz a lépegető-lépcsőjáró spirálrugó-tekerics, amelyből 1945-től közel négyszázmillió darabot adtak el a nagyvilágban.

A légkorong – közismertebb nevén a *frizbi* – igazi feltalálói kaliforniai diákok voltak, akik rájöttek, hogy egy közkedvelt almássütemény alá csomagolt papírtányér szabályosan és hosszan úszik a levegőben, ha ügyes kézmozdulattal röptetik. E diákok egyike volt Walter *Morrison* is, akinek egy tengerparti strandon jutott eszébe a régi történet, amikor felesége lapos tortaformáját meglátta. Miközben vidáman ívelgették egymásnak, többen jó áron megvették volna tőlük különös játékszerüket. Morrison 1948-ban állt elő továbbfejlesztett műanyagkorongjával, ami azóta sem veszített népszerűségéből.

Világsiker persze csak keveseknek jutott osztályrészül. Legegyszerűbb dolga mindig azoknak volt, akik szabadalmi oltalom nélküli termékekkel álltak elő. Ilyen volt a *jojó* nevű ügyességi játékszer is, melynek gyökerei az ókorig: a görögökhöz, egyiptomiakhoz nyúlnak vissza, de megjárta Kínát is. Mai változata az 1800-as évek végétől settenkedett

be Európába, mégpedig a Fülöp-szigetéről. A Yo-yo a filippinók nyelvén annyit tesz: gyere-gyere, ami tökéletesen meg is felel az eldobásakor a kézben tartott zsinegről leszaladó, majd a csukló megrántásával ismét visszahívható ügyes szerkezetre. Lélegzet-elállító trükkökre is alkalmas, nem véletlen, hogy a cirkuszokban és varietékben még jójókrobaták is fellépnek időnként. A XX. század elejétől szerzett tapasztalatok szerint öreg földrészünkön a jójóláz minden emberöltőben végigsöpör, nemsokára tehát ismét várható.

A jójóval közeli atyafiságban áll a Magyarországon néhány éve különösen a fiúk körében elterjedt *peonza* (ez a feltekert madzag gyors elrántásával, ügyes kidobással vízszintes körforgásra kényszerített vas-, fa-, vagy műanyag pörgettyű). Kiötlőjének nevét, de népet sem ismerjük: Mexikó és Japán egyaránt magának követeli az elsőséget. Bár jócskán akadnak korábbi nyomok, változatai sokaságával az 1990-es közepétől kezdte megtölteni a játékboltok polcait.

Ma, amikor kizavarni nem lehet a gyerekeket a számítógép monitorai elől (s ha igen, akkor is csak olyan okostelefonnal, amivel játékprogramok is elérhetőek), nehezen hihető, hogy volt idő amikor az anyák és apák minden pénzt megadtak az olyan játékokért, amik rossz idő esetén a négy fal között tartották, s elviselhetővé tették, jó kedvre derítették „házi őrizetes” lurkóikat. A kézügyességet és alkotóképzeletet fejlesztő építőjátékok családjának nagysikerű tagja volt a *Meccano* nevezetű fém építőjáték. A luggatott lemezlapocskákból és igazi apró csavarokból álló készletekből a mellékelt ábrák alapján akár apró motorkerékpárok, hajók, repülőgépek, hidak, autók és vonatok, de házak, építődaruak, kézzel vagy kis motorral hajtott gépezetek is összeállíthatók voltak. Frank *Hornby* angol mérnök 1901-es szabadalma alapján gyártották, aki nemcsak játékként nézett találmányára, hanem a szereléstudomány és a barkácsolási hajlam fontos népszerűsítőjének tekintette.

Ole Kirk *Christiansen* dán asztalosmester, játékgyáros és fia, Godtfred Kirk *Christiansen* 1958-ban szabadalmaztatta azt a műanyag építőjátékot, ami *LEGO* néven vonult be a halhatatlanságba. (Neve a „leg godt” szófordulattól ered, ami dánul „jót játszani”-t jelent.)

Van egy külföldön is nagy hírnevet szerzett magyar műanyagépítő, ami azonban egész más rendszerű. *Paksy* Jenő 1948-ban szabadalmaztatta játékötletét, amely halványkék, különböző hosszúságú és hajlított műanyagcsövekből, csőelágazásokból, az összeillesztésükre használható sárga dugacsokból és a csövek közti terek kitöltését szolgáló ugyancsak sárga műanyagnégyzetekből állt. A játéknak az indonéziai szigetvilágból kölcsönöztek nevet. 1959-től (még ma is) gyártják. A *Jáva építőjáték*ból – mely mindkét Németországot, Angliát, Görögországot és az egész egykori „keleti tömböt” meghódította – különböző készletek kerültek összeállításra. Ezekből éppúgy alkothatók épületek, mozgatható szerkezetek, autók és más járművek, mint játékpiacon vetélytársaiból.

Az igazihoz megszólalásig hasonló, esetenként nyitható ajtajú, csomagtartójú, motorházú, tengelyrugózó kisautókkal vált híressé a Leslie *Smith* és Rodney *Smith* által 1947-ben alapított brit játéküzem 1953-tól árusított sorozata, a *Matchbox*. Kezdetben akkora járművek voltak, amelyek elfértek egy gyufaskatulyában, ugyanis több brit iskola házirendje is úgy szabályozta, hogy legfeljebb ilyen méretű játék vihető be az osztálytermekbe. Idővel aztán kissé megnövelték a méreteket, de kétskatulyányinál soha nem lett nagyobb a cég által forgalmazott járműpark.

Essék néhány szó a világ két legnagyobb kasszasikerét elért társasjátékaról is! Az egyik a *Monopoly* társasjáték (sajátossá magyarított változata a *Gazdálkodj okosan!* volt). Charles *Darrow* munkanélküli amerikai mérnök egy eredetileg Elizabeth *Magie* marylandi újságíró nevéhez kapcsolódó (a hölgy által 1904-ben szabadalmaztatott) vagyongyűjtő játékot tervezett át és bővített ki jelentősen. Olyannyira, hogy ő is megkapta a szabadalmi védelmet. Kirobbanó sikeréhez az is hozzájárulhatott, hogy épp a gazdasági világválság utolsó évében és a fellendülés első éveiben dobta piacra. Aki a tábla mellé ül, dobókockáival, döntéseivel, vásárlásaival és tőkebefektetéseivel, élményekkel és játékpénzekkel gazdagodhat. Ő viszont igazi bankókat gyűjtött, rövid úton sokszoros dollármilliomos lett, nem kevesebb mint 110 országban negyedmilliárdnál is több példányt adtak el játékaiból.

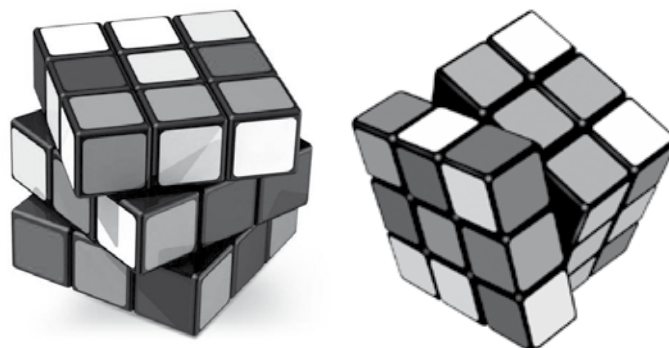
Alfred *Butts* építész volt, aki szintén állását veszítette a világválság idején. *Lexico* nevű betűjátékát, a *Scrabble* őseit 1931-ben szabadalmaztatta. Az értékesítésben azonban csak kevéssé jöttek be a számításai, fogytak ugyan a készletek, de a kezdeti nagyobb nyereség már igencsak leapadt, amikor jó áron megszabadult a tehertől. A játéktábla egyes négyzetei, ahová az értelmes szavak a különböző pontértékű betűkövekkel kirakhatók, jutalom pontokat érnek, miként az is többletet hoz, ha a már kirakott szavak betűit sikerül fel-

használni. Az nyer, aki a legtöbb pontot gyűjti össze. A Lexicóhoz fűződő jogokat James Brunot New York-i szociális munkás, a későbbi játékgyáros vette meg, aki a gyakorlati tapasztalatokra tekintettel átalakította a játéktáblát, máshová helyezte a jutalomnégyzete-
ket, új külsőt tervezett a csomagolásnak, a betűknek, s nem utolsó sorban az új névvel, a Scrabble-val is átütőbbnek bizonyult.

Ha magyar térlogikai játékkal kezdünk, fejezzük is be azokkal. Csupán említés-szerűen emlékezzünk meg búcsúzóul Rubik Ernő későbbi találmányairól, a forgatható elemekből álló bűvös kigyóról (1977), a bűvös négyzetekről (1985) és a Rubik-gömbökről (1979). Végül Dézsi István egykori repülőmérnök *Bábel-torony* nevű 1978-tól árusított játékára hívjuk fel a figyelmet. Ebben elforgatással hat egymás fölötti emeletre kell egymás fölé rendezni a hat szint képviselő golyókat. Ráadásul a hat-hat gömböcske az adott szín különböző árnyalataira van festve, ezért úgy kell kirakni, hogy a legsötétebbtől a legvilágosabb árnyalatig legyenek az oszlopban egymás fölött. A játék alkotója Amszterdamban, Nürnbergben és Moszkvában is díjakat nyert különleges portékájával, tehát nemzetközi népszerűségegre tett szert.

Juhász Gyula, a jeles költő azt írta egykor: „Aki a gyermektől elveszi játékát, az a jövőtől elrabolja a reményt!” Állítása megfordítva is igaz: aki a gyermekeknek (és a gyermeklelkükből valamit még őrző felnőtteknek) játékokat tervez, játékokat ad – reményt nyújt a jövőnek. Rövid összeállításunkban néhány olyan személyt idéztünk fel, akik ilyen reményadók voltak. Érdemes emlékeznünk rájuk, hisz nemzedékek lettek ügyességben, gondolkodásban, és élményekben gazdagabbak általuk.

-hs-

Megfejtések:

Betűhalom: Ki ártani akar, nem fenyegetőzik.

Számkitöltő: A népek boldogsága, a közjólét egyenesen magában a népnevelésben rejlik. (Az aranyember; szlovén; Bogdán János; klezmer; Andrassy; Déryné Széppataki Róza; Asszonyok, vigyázatok!; Szigetlakók; Pöltenberg tábornok; körözött; Szent Gábor – Gábel; Jókai Mór)

Népcsere: Ágnes asszony, Toldi, Vörös rébék

Anagrammák: a.) Stüchmer Frigyes; b.) Ganz Ábrahám; c.) Dreher Antal; d.) Gerbaud Emil; e.) Valero István; f.) Kremenczky János